

Maria Schütterly-Fita

Funkcje praktyki pedagogicznej realizowanej na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza (na przykładzie WSP w Krakowie)

Kształcenie nauczycieli jest procesem złożonym, w trakcie którego szczególnie nacisk należy położyć na tworzenie więzi emocjonalnych i identyfikację z wybranym zawodem. Praktyka pedagogiczna jest jednym z najważniejszych składników tego procesu. Umożliwia bezpośredni kontakt z dzieckiem, poznanie i ocenę własnych możliwości oraz sprawdzenie umiejętności wykorzystywania wiedzy teoretycznej w praktyce.

Kierunek studiów pedagogika opiekuńczo-wychowawcza jest specjalizacją wielofunkcyjną, toteż należy szczególnie dużo uwagi poświęcić przygotowaniu praktycznemu studentów. Do całokształtu praktyki na tym kierunku zalicza się: praktykę śródroczną, praktykę ciągłą i obóz naukowy. Taki układ praktyki zapewnia studentom – kandydatom na wychowawców w różnego typu placówkach opiekuńczo-wychowawczych i kulturalno-oświatowych – prawidłowe przygotowanie do zawodu. Praktyka pedagogiczna jest ściśle związana z przedmiotem kierunkowym, a mianowicie z metodyką pracy opiekuńczo-wychowawczej. W związku z tym program praktyki śródrocznej został zaprojektowany w taki sposób, aby stanowił bazę praktyczną dla tegoż przedmiotu. Jednocześnie w ramach metodyki pracy opiekuńczo-wychowawczej studenci zostają przygotowani do praktyki ciągłej.

W celu zabezpieczenia sprawnego przebiegu praktyki studiujących na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza w WSP w Krakowie opracowane zostały: zadania organizatorów praktyki i opiekunów – nauczycieli akademickich, wytyczne dla placówki, w której odbywa się praktyka oraz wytyczne dla studentów.

Szczegółowe opracowanie programu praktyki oraz materiały pomocnicze zostały zamieszczone w przewodniku metodycznym¹. Poświęcony jest on głównie praktyce śródroczej, gdyż ta przysparza największej trudności zarówno pod względem organizacyjnym, jak i merytorycznym. Dlatego też publikacja ta ma na celu upowszechnienie programu praktyki, który został wdrożony i daje oczekiwane, pozytywne rezultaty.

Cele i zadania praktyki śródroczej

W czasie trwania praktyki śródroczej studenci zostają zapoznani z przykładami działalności opiekuńczo-wychowawczej oraz prawidłowym wykorzystaniem wiedzy pedagogicznej w pracy wychowawczej.

Praktyka śródrocza rozpoczyna się od II roku studiów i trwa do końca IV roku. Łącznie w ciągu trzech lat studiów praktyka śródrocza obejmuje 180 godzin.

Zakłada się, że praktyka śródrocza nie będzie ograniczać się wyłącznie do terenu Krakowa, wręcz przeciwnie – wskazane jest korzystanie z doświadczeń najlepszych placówek w Polsce.

Na II roku w ramach praktyki śródroczej studenci zapoznają się z różnorodnymi formami działalności opiekuńczo-wychowawczej placówek kulturalno-oświatowych takich, jak: pałace młodzieży, domy kultury, świetlice środowiskowe (dworcowe), placówki wczasów dziecięcych, sanatoria, ogrody jordanowskie oraz place zabaw i gier.

Praktyka śródrocza na II roku studiów ma charakter obserwacji uczestniczącej w wyżej wymienionych placówkach. Niektóre zajęcia przyjmują formę zwiedzania, które ma na celu zapoznanie się studentów z zadaniami, organizacją i formami pracy tych placówek. Studenci mają obowiązek dokonać wnikliwej analizy bazy materialnej, dorobku i osiągnięć pedagogicznych, a także funkcji wychowawczej, jaką spełnia konkretna placówka w danym środowisku.

Niezależnie od zwiedzania placówek należy umożliwić studentom spotkania i rozmowy z odpowiednimi pracownikami oraz hospitowanie niektórych zajęć specyficznych dla danej placówki.

Praktyka śródrocza na III roku winna się koncentrować wokół pracy opiekuńczo-wychowawczej szkoły oraz instytucji pośrednio związanych z przygotowaniem dziecka do szkoły. Jako miejsce praktyk tego typu proponuje się: żłobki, przedszkola, szkoły przyszpitalne, szkoły specjalne, szkoły podstawowe i średnie na wsi i w mieście, świetlice szkolne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, internaty.

Równoległe do praktyki śródroczej na III roku studiów należy umożliwić studentom praktykę asystencką. Ma ona na celu bezpośrednie poznanie typowych czynności wykonywanych przez wychowawcę klasy, świetlicy szkolnej, pedagoga szkolnego i wychowawcę internatu.

Zajęcia asystenckie studentów w ramach praktyki śródrocznej powinny obejmować wybrane czynności wykonywane pod kierunkiem wychowawcy, ponieważ studenci III roku nie są jeszcze należycie przygotowani do samodzielnej pracy z wychowankiem.

W ramach czynności asystenckich studenci mają możliwość poznawania zespołu wychowanków, zdobycia obserwacji, które posłużą do wyjaśnienia i konfrontacji teorii z praktyką pedagogiczną. Powinni również zapoznać się z dokumentacją prowadzoną przez nauczycieli i wychowawców: dziennikami lekcyjnymi, arkuszami ocen, planami dydaktyczno-wychowawczymi, kroniką, księgą protokołów rady pedagogicznej itp. Mogą również organizować gry i zabawy w czasie przerw w zajęciach, pomagać w organizowaniu wycieczek i nawiązywać, wspólnie z wychowawcą czy pedagogiem szkolnym, kontakty z rodzicami. Mogą też przeprowadzać samodzielnie fragmenty lekcji wychowawczych czy zajęć świetlicowych.

Na IV roku studiów studenci są już wdrożeni do działalności wychowawczej, jaka jest związana z tym typem praktyk. Od studentów IV roku wymaga się w przeważającej części zajęć o charakterze asystenckim, ale także pomocy w samodzielnym prowadzeniu zajęć. Dotyczy to w szczególności takich placówek, jak: pogotowie opiekuńcze, zakład wychowawczy, dom dziecka i dom spokojnej starości. W wyniku praktyki śródrocznej na IV roku studenci powinni zdobyć orientację w zakresie funkcji, zadań poznanych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto powinni posiadać już pewien zasób umiejętności praktycznych oraz umieć wysnuwać refleksje pedagogiczne na podstawie konfrontacji teorii z praktyką w pracy wychowawczej.

Praktykę śródroczną na IV roku studiów studenci odbywają najczęściej w: sądzie rodzinnym, milicyjnej izbie dziecka, pogotowiu opiekuńczym, zakładzie wychowawczym, domu małego dziecka, domu dziecka, domu spokojnej starości.

Efektywność praktyki śródrocznej uwarunkowana jest prawidłową organizacją oraz starannym przygotowaniem pobytu studentów w danej placówce. Zależy to w dużej mierze od doboru placówki, zaangażowania nauczyciela akademickiego – opiekuna grupy, od pracowników placówki, a także od aktywności studentów.

Praktyka ciągła

Praktykę ciągłą odbywają studenci w trzech typach placówek: w szkole podstawowej, w internacie szkoły ponadpodstawowej oraz w domu dziecka.

Praktyka w szkole podstawowej trwa trzy tygodnie i przewidziana jest na III roku studiów. Ze względu na trudności organizacyjne praktyki te odbywają się zazwyczaj na terenie Krakowa.

Na IV roku studiów studenci mają praktykę w internatach. Na uwagę zasługuje fakt, iż jest to praktyka trwająca trzy tygodnie, organizuje się ją w terenie – poza Krakowem, co daje znakomite efekty w zakresie głębokiego poznania funkcjonowania internatu oraz samodzielności i nabywania doświadczeń pedagogicznych przez studentów.

Dom dziecka jest placówką, w której praktyka ciągła trwa cztery tygodnie, a zaplanowana jest na początku V roku studiów (w październiku). Również ta praktyka ma miejsce w terenie, co przynosi dobre efekty i jest bardzo korzystne zarówno dla domów dziecka, jak i dla studentów.

Kontakty uczelni z terenem wzbogacają działalność dydaktyczną, pozwalają rozeznąć potrzeby kadrowe, a co za tym idzie umożliwiają zorganizowanie pomocy naszym absolwentom w uzyskaniu pracy.

Przypisy

¹ M. Schütterly-Fita. *Przewodnik metodyczny do praktyki studenckiej na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza*. WN WSP, Kraków 1987.